

تأثیر خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین مفاهیم حسابداری (کیفیت گزارشگری مالی، مسئولیت اجتماعی) و خوانایی گزارشگری مالی

دکتر امید سمیعی

استادیار گروه حسابداری، واحد اسلامشهر، دانشگاه آزاد اسلامی، اسلامشهر، ایران. (نویسنده مسئول).

1300omid@gmail.com

دکتر داوود یوسفوند

استادیار گروه حسابداری، موسسه آموزش عالی پرندک، ساوه، ایران.

yousofvanddavood@gmail.com

زهرا رحمن پور

کارشناسی ارشد حسابداری، موسسه آموزش عالی پرندک، ساوه، ایران.

Zahra rahmanpour53@gamil.com

چکیده

تحقیق حاضر به بررسی تأثیر خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین مفاهیم حسابداری (کیفیت گزارشگری مالی، مسئولیت اجتماعی) و خوانایی گزارشگری مالی می پردازد. این تحقیق از نظر ماهیت و روش توصیفی و از نظر هدف، یک تحقیق کاربردی بوده و از آنجایی که در تحقیق حاضر وضعیت موجود متغیرها با استفاده از جمع آوری اطلاعات، از طریق اطلاعات گذشته مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است، در ردیف مطالعات توصیفی و از نوع پس رویدادی گنجانده می شود. در مسیر انجام این تحقیق، ۲ فرضیه تدوین و ۱۷۰ شرکت از طریق نمونه گیری فرمول کوکران برای دوره زمانی ۱۰ ساله بین ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۳ انتخاب شده و داده های مربوط به متغیرهای تحقیق بعد از گردآوری در نرم افزار اکسل با استفاده از نرم افزار آماری ایویوز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. نتایج حاصل از آزمون فرضیات نشان داد: خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین کیفیت گزارشگری مالی و خوانایی گزارشگری مالی تأثیر دارد و خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و خوانایی گزارشگری مالی تأثیر دارد.

واژگان کلیدی: خودشیفتگی مدیران، کیفیت گزارشگری مالی، مسئولیت اجتماعی، خوانایی گزارشگری مالی.

مقدمه

گزارش های مالی با مقاصد عمومی، باید اطلاعات را به نحوی ارائه دهند که پاسخگوی نیازها و متناسب با دانش پایه ای استفاده کنندگان آنها و بیان کننده ماهیت اطلاعات ارائه شده باشد. گزارش های مالی برای رفع نیازهای استفاده کنندگان مختلف با میزان آگاهی متفاوت از فعالیت های واحد گزارشگر تهیه می شود. از این رو، اطلاعات مندرج در گزارش های مالی به طور عموم براساس این فرض تهیه می شود که استفاده کنندگان از دانش متعارفی درباره فعالیت های واحد گزارشگر و نحوه حسابداری برخوردارند و همچنین، توانایی مطالعه اطلاعات و تمایل به انجام این کار را نیز دارند (هیئت استانداردهای حسابداری مالی، ۲۰۱۰). در عین حال، اطلاعات پیچیده ای که برای رفع نیازهای استفاده کنندگان مربوط تلقی می شود، نباید به بهانه اینکه درک آن برای برخی از استفاده کنندگان مشکل است، از صورت های مالی حذف شود؛ گرچه این گونه اطلاعات نیز باید تا حد امکان به گونه ای ساده ارائه شود. کیفیت گزارشگری مالی فقط در قالب اعداد بیان نمی شود و شامل متن نیز هست. بر این اساس، هرچه خوانایی صورت های مالی بیشتر باشد، کیفیت آن افزایش می یابد؛ در نتیجه به درک بهتر سرمایه گذاران منجر می شود (علی خانی، ۱۳۹۶). کیفیت گزارشگری مالی، ضوابطی است که

اطلاعات مفید و سودمند را از اطلاعات دیگر تفکیک می سازد و سودمندی اطلاعات را ارتقا می دهد همچنین کیفیت گزارشگری مالی به معنای میزان مفید بودن صورت های مالی برای سرمایه گذاران، بستانکاران، مدیران و دیگر افراد مرتبط با شرکت می باشد. کیفیت اطلاعات حسابداری میزان دقت گزارشگری مالی در بیان اطلاعات حسابداری و عملیات شرکت، به ویژه جریان های نقدی مورد انتظار می باشد که به منظور آگاهی سرمایه گذاران ارائه می شود. اطلاعات حسابداری منبع مهم و سودمندی برای تصمیم گیری گروه های طرف قرارداد و همچنین منبع اصلی در ارزیابی وظیفه مباشرت مدیران محسوب می شود. اطلاعات حسابداری با کیفیت بالا می تواند منجر به افزایش کارایی سرمایه گذاری از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعاتی گردد که این عدم تقارن اطلاعاتی در صورت وجود، می تواند مشکلات اقتصادی هم چون مخاطرات اخلاقی و گزینش نادرست را به همراه داشته باشد (گایو و راپوسو، ۲۰۱۱).

خودشیفتگی اولین بار به عنوان یک سازه بالینی، با نام نوعی اختلال از نوشته های فروید (۱۹۱۴) برخاست. بعدها کرنبرگ (۱۹۷۵) و کوت (۱۹۷۷) این دیدگاه بالینی را درباره خودشیفتگی ادامه دادند که مدتی بعد به وارد شدن آن به عنوان یکی از اختلالات شخصیت با نام اختلال شخصیت خودشیفته منجر شد. مقاله فروید (۱۹۳۱) درباره الگوهای لیبیدویی و موری (۱۹۳۸) بر روی خودشیفتگی یا خویشتن پرستی، نشان دهنده نمونه های کلاسیک خودشیفتگی هستند که به عنوان بخشی از شخصیت بهنجار مفهوم سازی شده اند. مفاهیم بالینی و روان شناختی اجتماعی خودشیفتگی در بسیاری جنبه ها تشابه دارند، اما از یک جنبه بسیار مهم متفاوت اند. خودشیفتگی از نظر روان شناسی بالینی یک اختلال شخصیت محسوب می شود که افراد براساس مجموعه ای از ملاک های تشخیصی، یا مبتلا به آن هستند و یا نیستند (طبقه بندی مقوله ای)، در حالی که روان شناسان اجتماعی عموماً دیدگاه ابعادی به خودشیفتگی دارند و براساس آن مرز مشخصی در گستره خودشیفتگی که میان بهنجار و خودشیفته تفاوت ایجاد کند، وجود ندارد.

باتکیه بر مطالب فوق پژوهش حاضر درصدد پاسخگویی به این سوال می باشد که خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین مفاهیم حسابداری (کیفیت گزارشگری مالی، مسئولیت اجتماعی) و خوانایی گزارشگری مالی چه تاثیری دارد؟

واژگان کلیدی و اصطلاحات

خودشیفتگی مدیران

خودشیفتگی یک ویژگی فطری، شخصیتی و بنیادی انسان است که بسته به نوع زمینه های ژنتیک افراد، تربیت خانوادگی، شرایط رشد و شرایط اجتماعی و محیطی، ممکن است تشدید شده و یا شدت یابد، به نحوی که بر سایر ویژگی های شخصیتی غالب شود (آلتن، ۲۰۰۶).

کیفیت گزارشگری مالی

گزارشگری مالی فقط یک محصول نهایی نیست، بلکه فرایندی متشکل از چند جزء است که عوامل زیادی می تواند بر آن تاثیر گذاشته و همین طور خود نیز بر عوامل مختلفی تاثیر بگذارد. با توجه به اینکه کیفیت گزارشگری مالی تاثیر با اهمیتی بر بازارهای سرمایه دارد و بر نحوه تصمیم گیری کاربران گزارش های مالی اثر می گذارد فلذا کشف و شناسایی صحیح عوامل تاثیرگذار بر کیفیت گزارشگری مالی از دیدگاه گروه های مختلف، می تواند گزارش های مالی را به عنوان یک منبع مهم اطلاعاتی قابل اتکا برای استفاده کنندگان تبدیل کند.

مسئولیت اجتماعی

مسئولیت اجتماعی به معنای تعهد و تکیه بر ارزش ها و اصولی است که یک فرد یا سازمان نسبت به جامعه و محیط زیست خود احساس می کند. این مسئولیت شامل مسائل مختلفی از جمله احترام به حقوق انسانی، توسعه پایدار، محافظت

از محیط زیست، ترویج عدالت اجتماعی، حمایت از جوامع محلی، و تعهد به اخلاق و شفافیت در اعمال است (انور و همکاران، ۲۰۱۶).

خوانایی گزارشگری مالی

خوانایی گزارشگری مالی به عنوان عاملی تأثیرگذار بر اعتبار صورت‌های مالی و تصمیم‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌ها، از موضوع‌های مورد توجه ادبیات مالی در سال‌های اخیر بوده است.

پیشینه پژوهش

محمدی و یوسفی (۱۴۰۳) به بررسی تأثیر خودشیفتگی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۶-۱۴۰۲ پرداختند. پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها توصیفی-پس‌رویدادی بوده و جامعه آماری آن شامل ۱۴۲ شرکت بورسی می‌باشد. داده‌ها از صورت‌های مالی و گزارش‌های هیئت‌مدیره استخراج و برای آزمون فرضیه‌ها از رگرسیون چندمتغیره داده‌های تابلویی (اثرات ثابت) با استفاده از نرم‌افزار Eviews بهره گرفته شد. نتایج نشان داد خودشیفتگی مدیران دارای رابطه منفی و معنادار با خوانایی گزارشگری مالی بوده و موجب افزایش پیچیدگی متون مالی می‌شود.

رضایی، موسوی و احمدپور (۱۴۰۳) به بررسی تأثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر خوانایی گزارشگری مالی با نقش تعدیل‌گر خودشیفتگی مدیران در شرکت‌های بورسی طی دوره ۱۳۹۴-۱۴۰۱ پرداختند. پژوهش حاضر از نوع توصیفی-پس‌رویدادی و جامعه آماری آن شامل ۱۱۵ شرکت پذیرفته‌شده در بورس تهران بود. داده‌ها با استفاده از گزارش‌های سالانه و پایگاه کدال جمع‌آوری و فرضیه‌ها با رگرسیون چندمتغیره تابلویی آزمون شدند. یافته‌ها نشان داد افشای مسئولیت اجتماعی تأثیر مثبت بر خوانایی گزارشگری مالی دارد، اما در شرکت‌هایی با مدیران خودشیفته، این اثر مثبت کاهش می‌یابد و افشاها بیشتر جنبه نمادین پیدا می‌کنند.

لی، سان و وانگ (۲۰۲۶) به بررسی تأثیر خودشیفتگی مدیرعامل بر خوانایی گزارشگری مالی و کیفیت افشای اطلاعات در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس‌های شانگهای و شنژن پرداختند. این پژوهش بازه زمانی ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ را دربر گرفته و نمونه آماری آن شامل ۴۱۲ شرکت غیرمالی بود. پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها در زمره پژوهش‌های توصیفی-پس‌رویدادی قرار دارد. داده‌ها از گزارش‌های سالانه، صورت‌های مالی و گزارش هیئت‌مدیره استخراج و برای آزمون فرضیه‌ها از مدل‌های رگرسیون چندمتغیره داده‌های تابلویی با رویکرد اثرات ثابت استفاده شد. نتایج نشان داد خودشیفتگی مدیران تأثیر منفی و معناداری بر خوانایی گزارشگری مالی دارد و سبب افزایش طول جملات، پیچیدگی متون و کاهش شفافیت افشا می‌شود. همچنین مشخص شد خودشیفتگی مدیران رابطه مثبت کیفیت گزارشگری مالی و خوانایی گزارش‌ها را به‌طور معناداری تضعیف می‌کند.

گارسیا سانچز، حسین و مارتینز فرو (۲۰۲۶) به بررسی ارتباط بین افشای مسئولیت اجتماعی شرکت و خوانایی گزارشگری مالی با نقش تعدیل‌گر خودشیفتگی مدیرعامل در شرکت‌های اروپایی پرداختند. نمونه پژوهش شامل ۳۶۵ شرکت فعال در دوازده کشور اروپایی طی دوره ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۳ بود. پژوهش از نوع توصیفی-پس‌رویدادی بوده و داده‌ها از گزارش‌های پایداری و صورت‌های مالی استخراج شد. برای آزمون فرضیه‌ها از مدل‌های رگرسیون تابلویی و روش گشتاورهای تعمیم‌یافته استفاده گردید. نتایج نشان داد افشای مسئولیت اجتماعی موجب افزایش خوانایی گزارشگری مالی می‌شود، اما خودشیفتگی مدیرعامل این اثر مثبت را تضعیف کرده و افشاها را به سمت گزارش‌های نمایشی و پیچیده سوق می‌دهد.

روش تحقیق

این تحقیق از جنبه هدف، از نوع تحقیقات کاربردی به شمار می رود، زیرا نتایج حاصل از آن می تواند در تصمیمات مدیران مورد استفاده قرار گیرد. همچنین از بعد نحوه استنباط در خصوص فرضیه های پژوهش، در گروه تحقیقات توصیفی- همبستگی قرار می گیرد، زیرا جهت کشف روابط بین متغیرهای تحقیق، از تکنیکهای رگرسیون و همبستگی استفاده خواهد شد که به این ترتیب، از نظر استدلالی، استدلال استقرایی است. همچنین، از آنجایی که از طریق آزمایش داده های موجود به نتیجه ای خواهیم رسید، تحقیق ما در گروه تئوری های اثباتی قرار خواهد گرفت.

فرضیه های تحقیق

فرضیه ۱: خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین کیفیت گزارشگری مالی و خوانایی گزارشگری مالی تاثیر دارد.
فرضیه ۲: خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و خوانایی گزارشگری مالی تاثیر دارد.

مدلهای رگرسیون

برای آزمون فرضیه ۱ از مدل زیر استفاده می گردد:

$$RFR_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 FRQ_{i,t} + \alpha_2 \text{Managers' narcissism}_{i,t} + \alpha_3 (FRQ * \text{Managers' narcissism})_{i,t} + \alpha_4 FSize_{i,t} + \alpha_5 LEV_{i,t} + \alpha_6 CF_{i,t} + \alpha_7 MVBi_{i,t} + \alpha_8 TA_{i,t} + \alpha_9 LOSS_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

برای آزمون فرضیه ۲ از مدل زیر استفاده می گردد:

$$RFR_{i,t} = \alpha_0 + \alpha_1 CSR_{i,t} + \alpha_2 \text{Managers' narcissism}_{i,t} + \alpha_2 (CSR * \text{Managers' narcissism})_{i,t} + \alpha_4 FSize_{i,t} + \alpha_5 LEV_{i,t} + \alpha_6 CF_{i,t} + \alpha_7 MVBi_{i,t} + \alpha_8 TA_{i,t} + \alpha_9 LOSS_{i,t} + \epsilon_{i,t}$$

که در این مدلها داریم:

نوع	اسم	نماد
وابسته	خوانایی گزارشگری مالی	RFR
مستقل	کیفیت گزارشگری مالی	FRQ
	مسئولیت اجتماعی	CSR
تعدیلگر	خودشیفتگی مدیران	Managers' narcissism
کنترلی	اهرم مالی	Leverage
	جریان نقدی	cash flow
	ارزش بازار	market value book
	دارایی های مشهود	tangible assets
	زیان	Loss

تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته

خوانایی گزارشگری مالی (Readability of financial reporting)

خوانایی صورت‌های مالی را با شاخص فاگ که تابع ساده ای از دو متغیر طول جمله و کلمات پیچیده (تعریف شده به صورت تعداد کلمات با سه یا چند بخش) به شرح زیر اندازه گیری می‌شود (بای و همکاران، ۲۰۱۸)

$$\text{درصد کلمات پیچیده} + \text{تعداد کلمات در هر جمله} \times 0.4 = \text{شاخص فوگ}$$

بر اساس پژوهش سرهنگی و همکاران (۱۳۹۳) کلمات پیچیده کلماتی هستند که ۳ هجا یا بیشتر دارند، رابطه بین شاخص فاگ و سطح خوانایی به این شرح است:

متن قابل خواندن نیست و بسیار پیچیده است $\text{Fog} \geq 18$

خوانایی متن سخت است $18 < \text{Fog} \geq 14$

خوانایی متن مناسب است $14 < \text{Fog} \geq 12$

خوانایی متن قابل قبول است $12 < \text{Fog} \geq 10$

خوانایی متن آسان است $10 < \text{Fog} \geq 8$

متغیرهای مستقل

کیفیت گزارشگری مالی (financial reporting quality)

توان صورتهای مالی در انتقال اطلاعات عملیات شرکت و به طور خاص پیش بینی جریان های نقدی مورد انتظار آن توسط سرمایه گذاران است بر مبنای این نظر اقلام تعهدی ارزش اطلاعاتی سود را با کاهش اثر نوسانها ناپایدار در جریانهای نقدی بهبود میبخشد (دیچاو و دیچو، ۲۰۰۲). در این، تحقیق از کیفیت اقلام تعهدی به عنوان جانشین کیفیت گزارشگری مالی استفاده شده است (فرانسیس و همکاران، ۲۰۰۵).

کیفیت اقلام تعهدی قریب به اندازه ی انحراف اقلام تعهدی سرمایه در گردش از جریانهای وجه نقد عملیات است. زیرا هر چه اندازه انحراف کوچکتر باشد اقلام تعهدی باکیفیت تر تلقی می‌شود در این تحقیق برای ارزیابی کیفیت گزارشگری مالی کیفیت اقلام تعهدی از مدل فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵) به شرح زیر استفاده می‌شود:

$$TAC_{j,t} = \alpha_0 + \alpha_1 CFO_{j,t-1} + \alpha_2 CFO_{j,t} + \alpha_3 CFO_{j,t+1} + \alpha_4 \Delta REV_{j,t} + \alpha_5 PPE_{j,t} + \varepsilon_{j,t}$$

در فرمول مزبور؛ TAC کل اقلام تعهدی شرکت j در سال CF، جریان وجه نقد حاصل از عملیات شرکت j در سال؛ AREV تغییر در درآمد فروش شرکت j بین سالهای t و t-1، PPE خالص داراییهای ثابت مشهود شرکت j در سال و نشان دهنده ی خطای برآورد اقلام تعهدی نسبت به جریانهای نقدی است بنابراین هر چه اندازه ی مقادیر خطای حاصل $|E_{j,t}|$ از این مدل کمتر باشد کیفیت اقلام تعهدی و در نتیجه کیفیت گزارشگری مالی بیشتر خواهد بود. چون مقادیر خطا شاخصی برای محاسبه عدم کیفیت گزارشگری مالی فراهم میکند بدیهی است که میتوان با ضرب کردن مقادیر مثبت خطاها در منفی یک $(-|E_{j,t}|)$ از آن به شاخصی برای محاسبه کیفیت گزارشگری مالی استفاده کرد.

برای اندازه گیری کل اقلام تعهدی از مدل دیچاو و دیچو (۲۰۰۲)، به شرح زیر استفاده شده است:

$$E_{j,t} = CFO_{j,t} + TCA_{j,t}$$

در فرمول مزبور؛ E سود عملیاتی شرکت J در سال و جریان وجه نقد حاصل از عملیات شرکت J در سال t تعریف شده است.
در هر دو مدل کیفیت گزارشگری مالی برای حذف اثر اندازه شرکتها همه متغیرها برحسب کل داراییهای شرکت طی سال استاندارد شده اند.

مسئولیت اجتماعی (Corporate Social Responsibility)

برای سنجش شاخص مسئولیت اجتماعی شرکتها و شناسایی ابعاد و شاخص های آن اگرچه هنوز هیچ اجماعی میان محققان و سازمانها جود ندارد، بر این اساس به منظور تدوین چک لیست افشای مسئولیت اجتماعی شرکتها ابتدا تعداد زیادی از منابع نظری پژوهشی استانداردها و معیارهای بین المللی مرتبط در حوزه مسئولیت اجتماعی شرکتها بررسی شد و با توجه به فراوانی ابعاد و مؤلفه های استفاده شده در پژوهشهای قبلی و با ترکیب استانداردها و رهنمودهای بین المللی و در نظر گرفتن شرایط محیطی ایران، چک لیست نهایی مسئولیت اجتماعی شرکتها به شرح نگاره یک استخراج گردید.

جدول (۲): نحوه اندازه گیری متغیر

ابعاد	شاخصها
زیست محیطی	آلودگی هوا؛ بازیافت یا جلوگیری از ضایعات؛ حفظ منابع طبیعی؛ دریافت جایزه در زمینه محیط زیست؛ رعایت قوانین و مقررات زیست محیطی؛ سایر موارد.
محصولات و خدمات	کیفیت، ایمنی و سلامت محصول؛ توسعه محصول / سهم بازار؛ خدمات پس از فروش؛ توقف تولید؛ سایر موارد.
منابع انسانی	اطلاعاتی کلی در مورد نیروی کار (نظیر توزیع سنی کارکنان، توزیع جنسی کارکنان، سطح تحصیلات)؛ برنامه آموزش و توسعه کارکنان؛ حقوق، مزایا و پاداش کارکنان؛ امکانات ورزشی و رفاهی کارکنان؛ روحیه و ارتباطات کارکنان؛ محیط کار کارکنان (ایمنی، سلامت، بهداشت)؛ بازنشستگی و مزایای پایان خدمت کارکنان؛ سایر موارد.
مشتریان	پاسخگویی به نیاز مشتریان؛ شکایت / رضایت مندی مشتریان؛ سلامت مشتریان؛ سایر موارد.
اجتماعی	رعایت و تبعیت از قوانین و مقررات مربوط به بعد اجتماعی؛ سرمایه گذاری اجتماعی (سلامتی، بهداشت و ...) هدایا و خدمات خیریه و نیکوکاری (نهادهای مدنی)؛ حامیان مالی برای فعالیتهای اجتماعی (ورزش و ...)؛ سایر موارد.
فرهنگی - اعتقادی	سرمایه گذاری فرهنگی - اعتقادی (آموزش و ...)؛ حامیان مالی فعالیتهای فرهنگی - اعتقادی؛ فساد، رشوه خواری، پول شویی؛ سایر موارد.
انرژی	حفظ و صرفه جویی در انرژی؛ توسعه و اکتشاف منابع جدید؛ استفاده از منابع جدید؛ سایر موارد.

سپس برای سنجش رتبه مسئولیت اجتماعی شرکتها از روش تحلیل محتوای با رویکرد شاخص مطابق رابطه استفاده می شود.

$$CSR = \frac{\text{تعداد اقلام افشا شده}}{\text{تعداد کل اقلام قابل افشا}}$$

در رویکرد شاخص تحلیل محتوا به استنباط نتایج بر اساس بودن یا نبودن ویژگی هایی که در پیام تعریف شده است می پردازد. در این رویکرد اگر یک قلم از افشای اقلام مسئولیت اجتماعی شرکتها انجام شده باشد امتیاز یک و اگر افشا نشده باشد امتیاز صفر داده می شود. پژوهش حاضر در صورتی که هر کدام از شاخصهای مطرح شده در جدول بالا در گزارشهای فعالیت هیئت مدیره شرکتها افشا شده باشند به آن شاخص عدد یک و در صورتی که افشا نشده باشد به آن عدد صفر تعلق می گیرد؛ سپس برای هر شرکت تعداد اقلام شاخصها افشا شده به تعداد کل اقلام شاخصها قابل افشا بیان کننده درصد افشای مسئولیت اجتماعی شرکتها است (وراجیز، ۲۰۰۷).

متغیر تعدیلگر

خودشیفتگی مدیران (Managers' narcissism)

با دو معیار زیر:

اندازه امضای مدیران: اندازه امضاها از صفحه اول صورتهای مالی که در آن اعضای هیئت مدیره با امضای خود صورتهای مالی را تأیید میکنند استخراج شدند در اطراف هر امضا مستطیلی کشیده شد تا در هر طرف نقطه انتهایی امضا مشخص شود (زیگنهالف ۱۹۷۷؛ هام و همکاران، ۲۰۱۷). سپس به کمک نرم افزار Image I مساحت امضا اندازه گیری و وارد نرم افزار Excel شد مساحتها چارک بندی شدند و برحسب سه گروه کوچک (چارک اول) متوسط (چارک دوم و سوم) و بزرگ (چارک چهارم) کدی تعیین گردید برای اندازه امضای کوچک کد ۱ (یک) امضای متوسط کد ۲ (دو) و امضای بزرگ کد ۳ (سه) لحاظ شد برای هر سال مالی تعداد اعضای امضاکننده در هر چارک در کد مربوط به چارک ضرب شده سپس این اعداد با هم جمع شدند بدین ترتیب برای هر سال مالی امتیاز مربوط به امضای اعضای هیئت مدیره محاسبه و بر تعداد اعضای دارای امضای همان سال تقسیم شد و عدد حاصل به عنوان اندازه امضا هیئت مدیره در آن سال مدنظر قرار گرفت (بذرافشان و همکاران، ۱۳۹۷).

ویژگی صورت: معیار سنجش شاخص هورمون تستوسترون است این شاخص از نسبت پهنای صورت تقسیم بر بلندای صورت مدیر عامل شرکت که به صورت فاصله بین دو گیجگاه پهنای صورت) تقسیم بر فاصله بین ابرو تا لب بالایی (بلندای صورت اندازه گیری میشود (نمازی و همکاران، ۱۳۹۶).

متغیرهای کنترلی

اهرم مالی^۱: نسبت کل بدهی ها به کل دارایی ها.

Lev it: Debt/TA

جریان نقدی^۲: نسبت جریان نقد عملیاتی به کل دارایی ها.

CF it= CFO/TA

ارزش بازار^۳: نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام.

MVB it= MV/MB

دارایی های مشهود^۴: نسبت دارایی های ثابت مشهود به کل دارایی ها.

TA it= tangible assets/TA

زیان^۵: در صورتیکه شرکت زیان ده باشد، برابر با یک و در غیر اینصورت صفر.

جامعه آماری، برآورد حجم نمونه و روش نمونه گیری

جامعه آماری تحقیق حاضر کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۳ با درنظر گرفتن معیارهای زیر می باشد:
۱. در طول دوره پژوهش، تغییر در دوره مالی نداشته باشند.

¹ Leverage

² cash flow

³ market value book

⁴ tangible assets

⁵ Loss

۲. جزء شرکت‌های فعال در حوزه فعالیت‌های مالی، از جمله شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بانک‌ها، بیمه‌ها و موسسات مالی نباشند. به دلیل این که این موسسات از لحاظ ماهیت فعالیت، متفاوت بوده و درآمد اصلی آن‌ها حاصل از سرمایه‌گذاری است و وابسته به فعالیت سایر شرکت‌ها هستند، لذا ماهیتاً با سایر شرکت‌ها متفاوت می‌باشند و بنابراین، از نمونه مورد بررسی حذف خواهند شد.

۳. داده‌های مورد نیاز جهت متغیرهای تحقیق، در طول دوره زمانی ۱۳۹۴ الی ۱۴۰۳، موجود باشند.

۴. دوره مالی آن‌ها منتهی به ۱۲/۲۹ هر سال باشد تا بتوان داده‌ها را در کنار یکدیگر و در صورت نیاز، به صورت پانلی به کار برد.

جدول (۱): تعداد شرکت‌ها

۵۷۷	کل جامعه
	کسر می شود:
۹۰	سرمایه گذاری ها
۱۱۳	بانک و بیمه، سرمایه گذاری و هلدینگ
۴۴	پذیرش در بورس بعد از سال ۱۳۹۴
۳۳۰	نمونه

در نتیجه اعمال شرایط و ملاحظات تعداد ۳۳۰ شرکت انتخاب شدند.

نمونه گیری

پس از مشخص شدن تعداد شرکت‌ها پس اساس اعمال معیارهای ذکر شده در بالا، با استفاده از نمونه گیری تصادفی و برای کسب حداقل مجاز نمونه از فرمول کوکران استفاده خواهیم کرد: از تعداد ۳۳۰ شرکت با اعمال نمونه گیری کوکران تعداد ۱۷۰ شرکت جهت بررسی انتخاب شدند.

$$n = \frac{\frac{z^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left[\frac{z^2 pq}{d^2} - 1 \right]}$$

در این فرمول N حجم جامعه است.

آماره p درصد توزیع صفت در جامعه یعنی نسبت افرادی است که دارای صفت مورد مطالعه هستند.

آماره q نیز درصد افرادی است که فاقد صفت مورد مطالعه هستند.

اگر میزان p و q مشخص نباشد از حداکثر مقدار آنها یعنی ۵/۰ استفاده کنید.

آماره Z=t است و اگر به جای Z از t استفاده کنید نیز ایرادی ندارد. در سطح خطای ۵٪ مقدار Z برابر ۱/۹۶ و Z2 برابر ۸۴۱۶/۳ است.

مقدار d نیز تفاضل نسبت واقعی صفت در جامعه با میزان تخمین پژوهشگر برای وجود آن صفت در جامعه است. دقت نمونه‌گیری به این عامل بستگی دارد و اگر بخواهید نمونه‌گیری دارای بیشترین دقت باشد از حداکثر مقدار d برابر ۵/۰ استفاده کنید.

یافته‌های توصیفی

به منظور بررسی مشخصات عمومی متغیرها و تجزیه و تحلیل دقیق آن‌ها، آشنایی با آمار توصیفی مربوط به متغیرها لازم است. جدول (۲)، آمار توصیفی داده‌های مربوط به متغیرهای مورد استفاده در تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول (۲)، آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

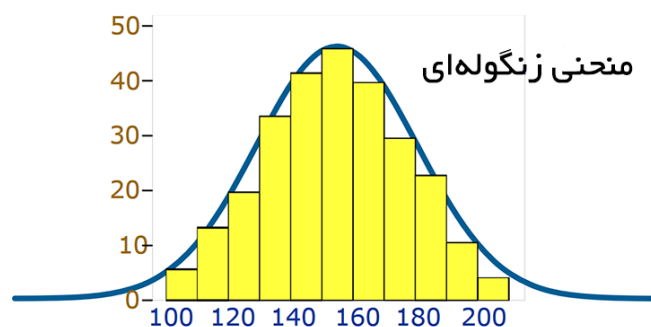
نام متغیر	میانگین	میان	انحراف معیار	بیشترین	کمترین	چولگی	کشدگی
خوانایی گزارشگری مالی	-۰.۰۸۰	-۰.۰۶	۰.۲۷۲	۰.۹۷۴	-۰.۹۹۶	-۰.۱۵۲	۳.۹۶۹
کیفیت گزارشگری مالی	۳.۲۱۲	۳.۵۳۲	۲.۵۲۳	۶.۶۳۲	۱.۵۲۳	۰.۰۵۲	۲.۸۵۵
مسئولیت اجتماعی	۰.۰۲۱	۰.۰۱۸	۰.۰۵۲	۶	۲	۰.۶۳۵	۲.۵۴۱
خودشیفتگی مدیران	۱۵.۳۸۲	۱۵.۱۷	۱.۸۰۴	۲۱.۸۹۹	۱۱.۱۱۶	۰.۶۰۰	۳.۳۷۳
اهرم مالی	۰.۵۱۷	۰.۵۲	۰.۲۲۰	۱.۸۰۵	۰.۰۱۳	۰.۲۶۱	۳.۷۳۷
جریان نقدی	۰.۱۲۳	۰.۱۰۳	۰.۱۳۶	۰.۷۲۷	-۰.۴۶	۰.۵۶۱	۴.۰۳۴
ارزش بازار	۵.۰۷۹	۳.۱۹۹	۶.۶۰۹	۵۴.۶۸۶	-۳۱.۹۱۲	۳.۲۸۵	۲۰.۰۹۸
دارایی‌های مشهود	۰.۲۵۵	۰.۲۱۴	۰.۱۸۷	۰.۹۳۲	۰.۰۰۹	۰.۸۵۲	۳.۱۵۸
زیان	۰.۰۷۲	۰	۰.۲۶۰	۱	۰	۳.۲۸۶	۱۱.۷۹۹

اصلی‌ترین شاخص مرکزی، میانگین است که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص خوبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌هاست. برای مثال مقدار میانگین برای اهرم مالی برابر با (۰/۵۱۷) می‌باشد که نشان می‌دهد بیشتر داده‌ها حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. به طور کلی پارامترهای پراکندگی، معیاری برای تعیین میزان پراکندگی از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از مهم‌ترین پارامترهای پراکندگی، انحراف معیار است. مقدار این پارامتر در آمار توصیفی کلی، برای فرصت رشد (ارزش بازار به دفتری) برابر با ۶۶۰۹ و برای جریان نقد عملیاتی برابر است با ۰.۱۳۶ می‌باشد که نشان می‌دهد این دو متغیر به ترتیب دارای بیشترین و کمترین انحراف معیار هستند.

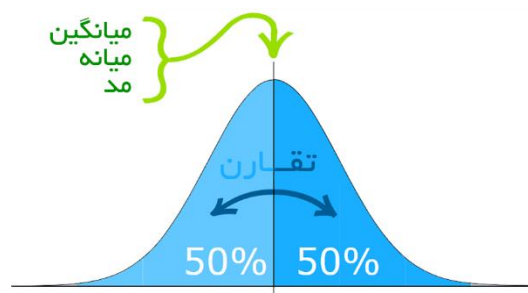
آمار استنباطی

آزمون مانایی و نرمال بودن متغیرها

استفاده از روش حداقل مربعات معمولی (OLS) در کارهای تجربی بر این فرض استوار است که متغیرهای سری زمانی مورد نظر پایا هستند. این در حالی است که بسیاری از سری‌های واقعی در اقتصاد چنین نیستند. از این رو قبل از استفاده از این متغیرها لازم است نسبت به پایایی یا عدم پایایی آن‌ها اطمینان حاصل نمود. از این رو در ادامه آزمون مانایی برای متغیرهای پژوهش انجام شده است. نام دیگر توزیع نرمال، «توزیع طبیعی» یا «تابع گاوسی» است، زیرا این تابع را نخستین بار کارل فردریش گاوس پیشنهاد کرده است. این توزیع یکی از مهم‌ترین توزیع‌های احتمالی پیوسته در نظریه احتمالات است. برای بررسی توزیع نرمال متغیرها می‌توان از آزمون جاکو برا یا شاپیرو فرانسیا استفاده نمود که در پژوهش حاضر از شاپیرو فرانسیا استفاده شده است. موارد بسیاری وجود دارد که داده‌ها میل به جمع شدن در اطراف مقدار میانگین دارند. در چنین حالتی داده‌ها به سمت چپ یا راست تمایل ندارند، به این توزیع «توزیع نرمال» یا توزیع زنگوله‌ای گفته می‌شود. مثل حالت زیر:

«خمیدگی روی سطح زنگوله»، یک توزیع نرمال است. هیستوگرام زردرنگ در تصویر فوق برخی از داده‌ها را که به این منحنی نزدیک هستند نشان می‌دهد. ممکن است در مواردی این داده‌ها کاملاً منطبق بر شکل زنگوله نباشد و این امری معمول و طبیعی است.

توزیع نرمال دارای موارد زیر است:

میانگین = میان = مد است.

خط تقارن در وسط قرار می‌گیرد.

۵۰٪ مقادیر، کوچک‌تر از میانگین و ۵۰٪ دیگر بزرگ‌تر از میانگین هستند.

جدول (۲): آزمون مانایی و توزیع نرمال برای متغیرهای پژوهش

نام متغیر	معناداری مانایی	معناداری توزیع نرمال	نتیجه
خوانایی گزارشگری مالی	-۲۸.۷۵۵ (۰.۰۰۰)	۶.۶۷۶ (۰.۰۰۰)	مانا و فاقد توزیع نرمال
کیفیت گزارشگری مالی	-۳۹.۰۶۰ (۰.۰۰۰)	-۰.۹۴۳ (۰.۸۲۷)	مانا و دارای توزیع نرمال
مسئولیت اجتماعی	-۳۹.۰۶۰ (۰.۰۰۰)	-۲.۸۷۸ (۰.۹۹۸)	مانا و دارای توزیع نرمال
خودشیفتگی مدیران	-۲۵.۹۴۹ (۰.۰۰۰)	۱۵.۱۶۰ (۰.۰۰۰)	مانا و فاقد توزیع نرمال
اهرم مالی	-۴.۹۳۲ (۰.۰۰۰)	۱۰.۸۱۶ (۰.۰۰۰)	مانا و فاقد توزیع نرمال
جریان نقدی	-۲۴.۴۰۵ (۰.۰۰۰)	۶.۹۱۰ (۰.۰۰۰)	مانا و فاقد توزیع نرمال
ارزش بازار	-۲۱.۲۵۴	۱۳.۱۹۰	مانا و فاقد توزیع نرمال

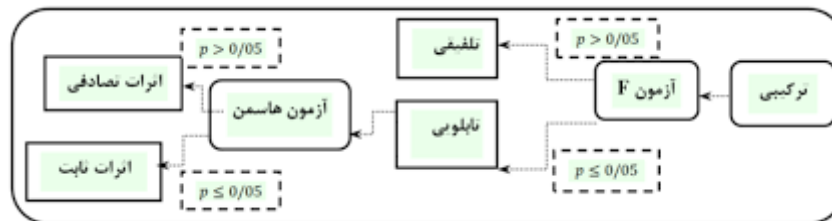
	(۰.۰۰۰)	(۰.۰۰۰)	
دارایی های مشهود	۹.۵۲۱ (۰.۰۰۰)	-۴.۹۳۵ (۰.۰۰۰)	مانا و فاقد توزیع نرمال
زیان	۷.۵۲۵ (۰.۰۰۰)	-۲۱.۵۲۴ (۰.۰۰۰)	مانا و فاقد توزیع نرمال
مانایی خطا			
فرضیه اول	۰.۰۰۰	-۲۱.۰۸۵	مانا است
فرضیه دوم	۰.۰۰۰	-۲۱.۰۸۵	مانا است
نرمال بودن مقادیر خطا			
فرضیه اول	۰.۲۳۱	۶.۹۶۸	توزیع نرمال دارد
فرضیه دوم	۰.۷۶۲	۶.۹۶۸	توزیع نرمال دارد

با توجه به جدول شماره (۳) مشاهده می شود سطح معناداری همه متغیرها (به جز اندازه شرکت) کمتر از ۵ درصد بوده و بیانگر مانا بودن متغیرهاست. همچنین در بررسی جملات خطا مشاهده می شود سطح معناداری هر شش فرضیه کمتر از پنج درصد است و مانا هستند.

نرمال بودن متغیرها: طبق نتایج آزمون مشاهده می شود که سطح معناداری همه متغیرها (به جز کمیته حسابرسی قوی، کمیته حسابرسی ضعیف و درماندگی مالی) کمتر از ۵ درصد می باشد لذا دارای توزیع نرمال نیستند. سطح معناداری باقیمانده های مدل نیز بیشتر از ۵ درصد می باشد و بیانگر نرمال بودن توزیع خطاهای باقی مانده در مدل های رگرسیونی فوق می باشد.

آزمون F لیمر (چاو) و آزمون هاسمن

گاهی اوقات داده هایی که ما با آن ها روبرو هستیم هم دربرگیرنده داده های سری زمانی و هم مقطعی می باشد. به چنین مجموعه ای از داده ها عموماً پانلی از داده ها یا پانل دیتا شناخته شده است. در برآورد مدل پانل دیتا با دو حالت کلی روبرو هستیم. حالت اول این است که عرض از مبدأ برای کلیه مقاطع یکسان است که در این صورت با مدل پول دیتا (pool data) مواجه هستیم. حالت دوم عرض از مبدأ برای تمام مقاطع متفاوت است که به این حالت پانل دیتا (panel data) گفته می شود. برای شناسایی دو حالت فوق از آزمونی به نام اف- لیمر استفاده می شود. بنابراین آزمون اف- لیمر برای انتخاب بین روش های رگرسیون پول دیتا (تلفیقی) و رگرسیون با اثرات ثابت استفاده می شود. رایج ترین آزمون برای تعیین نوع مدل داده های پانلی آزمون هاسمن است این آزمون بر پایه وجود یا عدم وجود ارتباط بین خطای رگرسیون برآورد شده و متغیرهای مستقل مدل شکل گرفته است. به عبارت دیگر، اگر براساس آزمون F لیمر، روش داده های پانلی انتخاب گردید، این پرسش مطرح است که آیا تفاوت در عرض از مبدأ واحدهای مقطعی به طور ثابت عمل می کند یا اینکه عملکردهای تصادفی می توانند این اختلاف بین واحدها را به طور واضح تری بیان نماید که این دو روش به ترتیب روش های اثرات ثابت و اثرات تصادفی نامیده می شود. برای تشخیص این موضوع از "آزمون هاسمن" استفاده می شود.

در صورتی که میزان معناداری آماره ی چاو (prob) کمتر از سطح ۰.۰۵ باشد، داده های تابلویی (پانل دیتا) انتخاب می شود. در این حالت برای تشخیص اثرات ثابت یا تصادفی باید آزمون هاسمن نیز انجام شود.

جدول (۳): نتایج آزمون اف لیمر (چاو)

نام مدل	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
فرضیه اول	۴.۵۳	۰.۰۰۰	داده های تابلویی
فرضیه دوم	۴.۵۳	۰.۰۰۰	داده های تابلویی

با توجه به جدول ۳ چون سطح معناداری آزمون اف لیمر در همه فرضیه ها کمتر از ۵ درصد است، از این رو رویکرد داده های تابلویی در مقابل رویکرد داده های تلفیقی مورد پذیرش قرار می گیرند.

جدول (۴): نتایج آزمون هاسمن

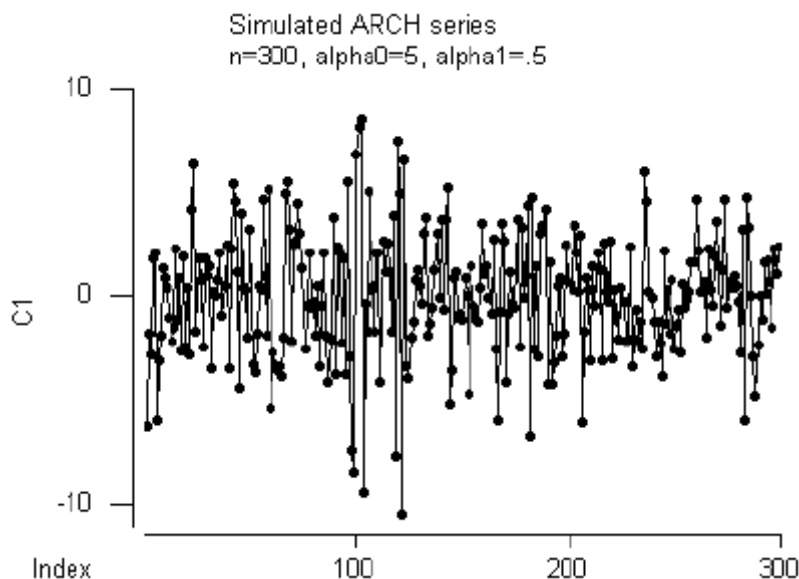
نام مدل	آماره آزمون	سطح معناداری	نتیجه
فرضیه اول	۱۵۴.۰۶	۰.۰۰۰	اثرات تصادفی
فرضیه دوم	۱۵۴.۰۶	۰.۰۰۰	اثرات تصادفی

با توجه به جدول ۴ چون سطح معناداری آزمون در هر شش فرضیه کمتر از ۵ درصد است، از این رو اثرات تصادفی در مقابل اثرات ثابت عرض از مبدأ مورد پذیرش قرار می گیرد.

همسانی واریانس در مقادیر خطا

یکی از مفروضات مدل رگرسیونی خطی کلاسیک وجود همسانی واریانس جملات اختلال می باشد. اما به طور متعارف در داده های سری زمانی و داده ها مقطعی ممکن است واریانس جملات اختلال ثابت نموده و از مقادیر وقفه دار جملات اختلال تبعیت نماید. در این صورت مشکل ناهمسانی واریانس بین جملات اختلال بروز می کند و تخمین زنده های رگرسیون علی رغم بدون تورش بودن دارای کارایی نخواهد بود. لذا برای آزمون وجود ناهمسانی واریانس در نرم افزار Stata، از دو دستور مهم `hettest` و `whitetst` استفاده می شود.

دستور `hettest` در نرم افزار Stata تعریف شده اما دستور `Whitetst` نیاز به دانلود و نصب در نرم افزار دارد. در هر دو آزمون فرضیه صفر این است که واریانس جمله اختلال همسان می باشد. به این دلیل اگر مقدار `prob` خیلی کوچک باشد فرضیه صفر به نفع فرضیه مقابل (ناهمسانی واریانس) رد خواهد شد.

نمودار (۱): ناهمسانی واریانس

جدول (۵): نتایج آزمون ناهمسانی واریانس (آرچ)

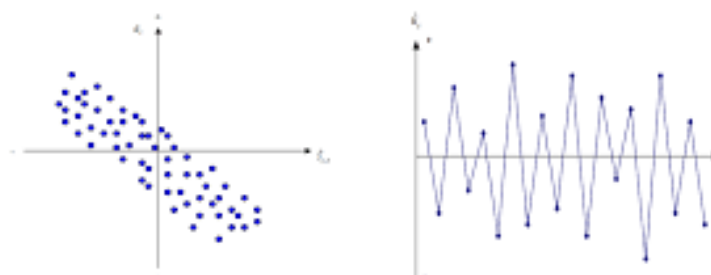
نتیجه	سطح معنی داری	آماره آزمون	مدل های پژوهش
وجود ناهمسانی واریانس	۰.۰۰۰۰	۵۶۶۲۰.۳۴	فرضیه اول
وجود ناهمسانی واریانس	۰.۰۰۰۰	۵۶۶۲۰.۳۴	فرضیه دوم

نتایج حاصل در جدول ۵ نشان می دهد که سطح معنی داری آزمون آرچ در هر شش فرضیه کمتر از ۵ درصد می باشد و بیانگر وجود ناهمسانی واریانس در جملات اخلاص می باشد. لازم به توضیح است که این مشکل در تخمین نهایی مدل ها رفع گردیده (با روش وزن دهی به داده ها از طریق دستور gls) است.

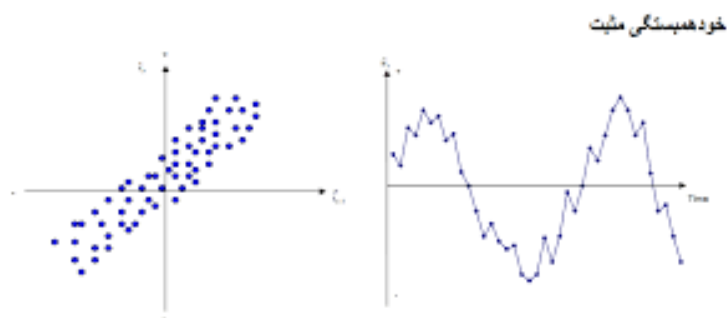
خودهمبستگی مقادیر خطا

در کارهای رگرسیونی فرض می شود که خطاهای مشاهده شده دویه دو نا همبسته هستند. اگر این فرض در اصل درست نباشد، انتظار خواهیم داشت که نمودار مانده ها در برابر ترتیب زمان، برای آشکار شدن عدم برقراری این فرض، ما را کمک کند. به رابطه همبستگی یک متغیر با یک دوره قبل خود، خودهمبستگی مرتبه اول گویند. خودهمبستگی سریالی رابطه بین متغیر داده شده با خود ولی با یک وقفه در فواصل زمانی مختلف می باشد.

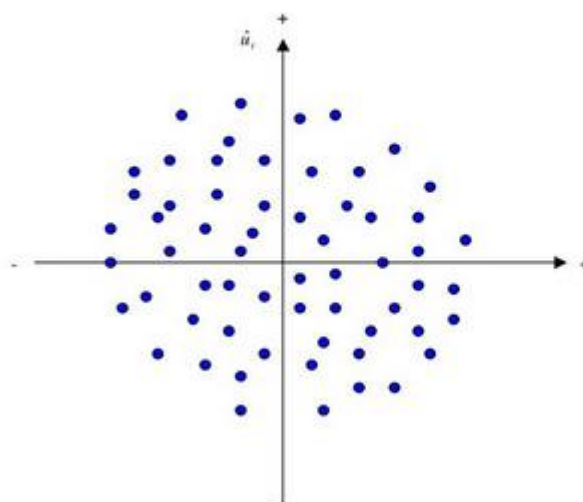
خودهمبستگی متغی

روش های نموداری جهت تشخیص خودهمبستگی

عدم خودهمبستگی

جدول (۶): نتایج آزمون خودهمبستگی سریالی (برپوش-گودفری)

مدل های پژوهش	آماره آزمون	سطح معنی داری	نتیجه
فرضیه اول	۰.۲۵۶	۰.۶۱۳	عدم وجود خودهمبستگی سریالی
فرضیه دوم	۰.۲۵۶	۰.۶۱۳	عدم وجود خودهمبستگی سریالی

با توجه به نتایج جدول شماره ۶ مشاهده می شود که سطح معناداری آزمون برپوش-گودفری در فرضیه های فوق بیشتر از ۵ درصد می باشد و بیانگر عدم وجود خودهمبستگی سریالی است.

آزمون هم خطی

در آمار، عامل تورم واریانس (variance inflation factor=VIF) شدت هم خطی چندگانه را ارزیابی می کند. درواقع یک شاخص معرفی می گردد که بیان می دارد چه مقدار از تغییرات مربوط به ضرایب برآورد شده بابت هم خطی افزایش یافته است. شدت هم خطی چندگانه را با بررسی بزرگی مقدار VIF می توان تحلیل نمود. اگر آماره آزمون VIF به یک نزدیک بود نشان دهنده عدم وجود هم خطی است. به عنوان یک قاعده تجربی مقدار VIF بزرگتر از ۱۰ باشد هم خطی چندگانه بالا می باشد (سوری، ۱۳۹۴).

جدول (۷): آزمون هم خطی برای مدل رگرسیونی اول

نام متغیر	عامل تورم واریانس (VIF)
کیفیت گزارشگری مالی	۱.۱۶
خودشیفتگی مدیران	۱.۰۵
کیفیت گزارشگری مالی * خودشیفتگی مدیران	۱.۰۱
اهرم مالی	۱.۱۶
جریان نقدی	۱.۰۵
ارزش بازار	۱.۰۵
دارایی های مشهود	۱.۰۱
زیان	۱.۰۱

جدول (۸): آزمون هم خطی برای مدل رگرسیونی دوم

نام متغیر	عامل تورم واریانس (VIF)
مسئولیت اجتماعی	۱.۱۶
خودشیفتگی مدیران	۱.۰۵
مسئولیت اجتماعی * خودشیفتگی مدیران	۱.۱۶
اهرم مالی	۱.۱۶
جریان نقدی	۱.۰۵
ارزش بازار	۱.۰۳
دارایی های مشهود	۱.۰۱
زیان	۱.۰۱

همان طور که در نتایج آزمون هم خطی در جداول فوق قابل مشاهده است، مقادیر عامل تورم واریانس کمتر از عدد ۵ است که بیانگر عدم وجود هم خطی می باشد.

آزمون فرضیه های پژوهش

فرضیه اول

خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین کیفیت گزارشگری مالی و خوانایی گزارشگری مالی تاثیر دارد.

جدول (۹): تخمین نهایی مدل رگرسیونی اول

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره t	سطح معناداری
کیفیت گزارشگری مالی	۰.۰۶۹	۰.۰۱۶	۴.۰۹۳	۰.۰۰۰
خودشیفتگی مدیران	۰.۰۰۶	۰.۰۰۱	۴.۰۰۴	۰.۰۰۰

کیفیت گزارشگری مالی * خودشیفتگی مدیران	۰.۰۴۵	۰.۰۱۰	۴.۳۳۰	۰.۰۰۰
اهرم مالی	۰.۵۵۹	۰.۰۲۳	۲۴.۱۹	۰.۰۰۰
جریان نقدی	۰.۸۴۸	۰.۰۳۵	۲۳.۸۳	۰.۰۰۰
ارزش بازار	-۰.۰۰۳	۰.۰۰۰	-۵.۰۲	۰.۰۰۰
دارایی های مشهود	۰.۳۵۹	۰.۰۲۵	۱۴.۰۲	۰.۰۰۰
زیان	۰.۲۱۲	۰.۰۱۹	۱۰.۷۹	۰.۰۰۰
عرض از مبدا	۰.۵۶۹	۰.۰۱۶	-۳۴.۶۴	۰.۰۰۰

با توجه به اینکه کیفیت گزارشگری مالی * خودشیفتگی مدیران دارای ضریب مثبت و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است از این رو می توان گفت که خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین کیفیت گزارشگری مالی و خوانایی گزارشگری مالی تاثیر دارد.

ادامه جدول (۹): سایر آماره های اطلاعاتی

سایر آماره های اطلاعاتی		
ضریب تعیین تعدیل شده	۴۶ درصد	
آماره فیشر - سطح معناداری آن	۲۵۴.۶۶	۰.۰۰۰
دوربین واتسون	۲.۳۸	

ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۴۶ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۴۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد دارای سطح معناداری کمتر از ۵ درصد می باشد از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. همچنین آماره دوربین واتسون مابین ۱.۵ و ۲.۵ است و نشان از برازش نبود خودهمبستگی مرتبه اول در مدل است.

فرضیه دوم

خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و خوانایی گزارشگری مالی تاثیر دارد.

جدول (۱۰): تخمین نهایی مدل رگرسیونی دوم

متغیرها	ضرایب	انحراف استاندارد ضرایب	آماره t	سطح معناداری
مسئولیت اجتماعی	۰.۱۰۸	۰.۰۱۷	۶.۰۴	۰.۰۰۰
خودشیفتگی مدیران	-۰.۰۶۹	۰.۰۱۶	-۴.۰۹۸	۰.۰۰۰
مسئولیت اجتماعی * خودشیفتگی مدیران	۰.۰۰۶	۰.۰۰۱	۴.۰۱۵	۰.۰۰۰
اهرم مالی	۰.۵۵۹	۰.۰۲۳	۲۴.۱۹	۰.۰۰۰
جریان نقدی	۰.۸۴۸	۰.۰۳۵	۲۳.۸۳	۰.۰۰۰

ارزش بازار	-۰.۰۰۳	۰.۰۰۰	-۵.۰۲	۰.۰۰۰
دارایی های مشهود	۰.۳۵۹	۰.۰۲۵	۱۴.۰۲	۰.۰۰۰
زیان	۰.۲۱۲	۰.۰۱۹	۱۰.۷۹	۰.۰۰۰
عرض از مبدأ	-۰.۵۵۵	۰.۰۱۶	-۳۲.۷۰	۰.۰۰۰

با توجه به اینکه متغیر مسئولیت اجتماعی * خودشیفتگی مدیران دارای ضریب مثبت و سطح معناداری کمتر از ۵ درصد است از این رو می توان گفت که خودشیفتگی مدیران بر ارتباط بین مسئولیت اجتماعی و خوانایی گزارشگری مالی تاثیر دارد.

ادامه جدول (۱۱): سایر آماره های اطلاعاتی

سایر آماره های اطلاعاتی		
ضریب تعیین تعدیل شده	۴۶ درصد	
آماره فیش - سطح معناداری آن	۲۵۴.۶۶	۰.۰۰۰
دوربین واتسون	۲.۱۷	

ضریب تعیین تعدیل شده برابر با ۴۶ درصد می باشد که نشان می دهد متغیرهای مستقل و کنترلی موجود در مدل توانسته اند ۴۶ درصد از تغییرات متغیر وابسته را توضیح دهند. آماره والد دارای سطح معناداری کمتر از ۵ درصد می باشد از این رو می توان گفت که مدل برازش شده از اعتبار کافی برخوردار است. همچنین آماره دوربین واتسون مابین ۱.۵ و ۲.۵ است و نشان از برازش نبود خودهمبستگی مرتبه اول در مدل است.

مقایسه نتیجه تحقیق با نتایج تحقیقات مشابه صورت گرفته

فرضیه اول: کیفیت گزارشگری مالی و خوانایی گزارشگری مالی با نقش تعدیل گر خودشیفتگی مدیران

نتایج نشان داد کیفیت گزارشگری مالی اثر مثبت و معناداری بر خوانایی گزارشگری مالی دارد، اما خودشیفتگی مدیران این رابطه را به طور معناداری تضعیف می کند. کیفیت گزارشگری مالی معمولاً با شفافیت، انسجام اطلاعاتی و کاهش پیچیدگی همراه است؛ با این حال، مدیران خودشیفته از گزارشگری مالی به عنوان ابزار مدیریت برداشت استفاده می کنند. این مدیران حتی در شرایط کیفیت بالای گزارشگری، با استفاده از زبان پیچیده، افشاهای طولانی و ساختار مبهم، خوانایی گزارش ها را کاهش می دهند.

این نتیجه با یافته های زارعی و احمدپور (۱۴۰۴) همسو است که نشان دادند کیفیت گزارشگری مالی لزوماً به افزایش شفافیت منجر نمی شود، به ویژه زمانی که انگیزه های رفتاری مدیران دخیل باشد. همچنین با نتایج لی و همکاران (۲۰۲۶) همخوانی دارد که گزارش کردند خودشیفتگی مدیران اثر مثبت کیفیت اطلاعات مالی بر خوانایی را تضعیف می کند. در مقابل، برخی مطالعات اولیه که نقش ویژگی های شخصیتی مدیران را لحاظ نکرده اند، رابطه ای کاملاً مثبت بین کیفیت گزارشگری و خوانایی گزارش کرده اند؛ تفاوت نتایج پژوهش حاضر ناشی از ورود متغیر رفتاری خودشیفتگی مدیران است.

فرضیه دوم: مسئولیت اجتماعی شرکت و خوانایی گزارشگری مالی با نقش تعدیل گر خودشیفتگی مدیران

مسئولیت اجتماعی شرکت اثر مثبت و معناداری بر خوانایی گزارشگری مالی دارد، اما خودشیفتگی مدیران این اثر را کاهش می‌دهد. در حالت عادی، افشای مسئولیت اجتماعی با افزایش شفافیت و پاسخگویی همراه است؛ اما مدیران خودشیفته از گزارش‌های CSR برای نمایش تصویر مثبت و مشروعیت‌سازی استفاده می‌کنند. در نتیجه، این گزارش‌ها بیشتر توصیفی، تبلیغاتی و کم‌محتوا شده و خوانایی کلی گزارشگری مالی کاهش می‌یابد.

یافته حاضر با نتایج نعمتی و صالحی (۱۴۰۴) همسو است که نشان دادند افشای مسئولیت اجتماعی در برخی شرکت‌ها جنبه نمادین دارد و الزاماً به افزایش شفافیت منجر نمی‌شود. همچنین نتایج براون و هیلگایست (۲۰۲۶) تأیید می‌کند که مدیران خودشیفته تمایل دارند گزارش‌های CSR را پیچیده و جهت‌دار ارائه کنند. این در حالی است که پژوهش‌هایی که نقش ویژگی‌های رفتاری مدیران را نادیده گرفته‌اند، اثر کاملاً مثبت CSR بر خوانایی گزارش‌ها را گزارش کرده‌اند.

پیشنهادهای کاربردی

در راستای فرضیه اول

به سرمایه‌گذاران توصیه می‌شود که در تحلیل‌های خود، سوگیری مدیریتی را به عنوان یک پارامتر ثابت در نظر بگیرند. این امر مستلزم آن است که سرمایه‌گذار از مدل‌های تحلیل متن برای سنجش میزان خوش‌بینی غیرواقعی در گزارش‌های شفاهی و کتبی استفاده کند. داده‌های عینی عملکرد مالی باید با تفاسیر مدیران مقایسه شوند؛ هرگونه واگرایی شدید (به ویژه در برآورد ریسک‌ها و ذخایر) باید به عنوان نشانه‌ای از گزارشگری کم‌کیفیت تلقی شود، هرچند که از نظر ظاهری، گزارش «زیبا» و «خوانا» به نظر برسد.

از منظر نظری، راهکار اصلی در تقویت نظارت افقی و عمودی است. کمیته حسابرسی باید از استقلال عملیاتی کامل برخوردار باشد تا بتواند بدون ترس از تلافی مدیرعامل، فرآیندهای برآورد و قضاوت‌های کلیدی را مورد بازبینی دقیق قرار دهد. هیئت مدیره باید به طور فعال فرهنگی را ترویج دهد که در آن دقت و بی‌طرفی گزارشگری بر جذابیت و زیبایی ظاهری آن ارجحیت داشته باشد. این امر مستلزم آن است که ساختار پاداش، ثبات بلندمدت شرکت را بیش از کسب دستاوردهای کوتاه‌مدت و نمایشی (که مورد علاقه مدیران خودشیفته است) پاداش دهد.

نهاد ناظر بازار (مانند سازمان بورس) مسئول اطمینان از کارایی و قابلیت اعتماد بازار است. اگر گزارشگری مالی به دلیل ویژگی‌های شخصیتی مدیران دچار سوگیری شود، اعتماد عمومی به بازار کاهش می‌یابد. توصیه نظری این است که نهاد ناظر باید فراتر از الزامات شکلی شفافیت حرکت کند و به کیفیت محتوایی توجه ویژه‌ای نماید. این امر می‌تواند از طریق الزام شرکت‌ها به افشای معیارهای حاکمیت شرکتی مرتبط با رفتار مدیریتی (مانند ساختار قدرت در هیئت مدیره و درجه استقلال کمیته حسابرسی) صورت گیرد. علاوه بر این، نهاد ناظر می‌تواند با استفاده از تحلیل‌های پیشرفته، شرکت‌هایی را که گزارش‌هایشان دارای ویژگی‌های آماری یا زبانی متناقض با عملکرد واقعی است، شناسایی کرده و آن‌ها را مشمول بازبینی‌های عمیق‌تر نماید تا اطمینان حاصل شود که خوانایی گزارشگری، پوششی برای پنهان‌کاری یا بزرگ‌نمایی دستاوردها نیست.

در راستای فرضیه دوم

تحلیل یکپارچگی گزارشگری (Integration Analysis): سرمایه‌گذاران باید بررسی کنند که آیا اطلاعات CSR به صورت مجزا و احساسی در گزارش پایداری ارائه شده یا در گزارش اصلی مالی (مانند MD&A) به شیوه‌ای که بر ریسک‌ها و فرصت‌های مالی تأثیر می‌گذارد، یکپارچه شده است. یکپارچگی بالا معمولاً نشان‌دهنده تعهد عمیق‌تر و خوانایی بهتر در کل اسناد است.

استفاده از شاخص‌های عملکردی (KPIs): به جای اتکا بر توصیفات کیفی، سرمایه‌گذاران باید معیارهای کمی و قابل اندازه‌گیری (مانند کاهش مصرف انرژی بر حسب واحد تولید یا نرخ حوادث ایمنی) را از بخش CSR استخراج کرده و آن‌ها را با عملکرد مالی مقایسه کنند. عدم وجود KPIهای مشخص، نشانه‌ای از گزارشگری ضعیف است، صرف نظر از میزان خوش‌خوان بودن متن.

توجه به لحن در بخش ریسک: سرمایه‌گذاران باید ارزیابی کنند که آیا شرکت ریسک‌های مرتبط با محیط زیست و اجتماع (مانند ریسک‌های تغییرات اقلیمی یا ریسک‌های زنجیره تأمین اجتماعی) را با همان دقت و وضوح که ریسک‌های مالی سنتی را گزارش می‌کند، بیان کرده است.

الزام به گزارشگری دوگانه (Double Materiality): هیئت مدیره باید سیاست‌هایی را تدوین کند که بر اساس آن، تأثیرات شرکت بر جامعه و محیط زیست (مادی بودن خارجی) به اندازه تأثیرات محیطی بر وضعیت مالی شرکت (مادی بودن مالی) در گزارشگری لحاظ شود. این الزام، شرکت را مجبور به استفاده از زبان دقیق و شفاف‌تری می‌کند که به طور طبیعی خوانایی را بالا می‌برد.

ایجاد تیم‌های گزارشگری متقاطع: برای جلوگیری از جداسازی گزارش‌های مالی و CSR، تیم‌های گزارشگری باید شامل متخصصان مالی، پایداری و ارتباطات باشند تا اطمینان حاصل شود که زبان و ساختار بخش‌های مختلف گزارش، از نظر وضوح و ثبات با یکدیگر همخوانی دارند.

مکانیسم کنترل کیفیت برای CSR: باید فرآیندهای داخلی مشابه کنترل‌های داخلی مالی (مانند SOX در آمریکا) برای اطمینان از دقت داده‌های CSR ایجاد شود تا از وقوع "سبزنمایی" که خوانایی را زیر سؤال می‌برد، جلوگیری شود.

استانداردسازی افشای CSR در گزارش سالانه: نهاد ناظر باید شرکت‌ها را ملزم کند که خلاصه‌ای از مهم‌ترین ریسک‌ها و فرصت‌های پایداری را مستقیماً در گزارش اصلی سالانه (و نه صرفاً در یک گزارش جانبی) و با استفاده از زبانی که با بخش مالی سازگار است، ارائه دهند.

ترویج چارچوب‌های خوانایی: نهاد ناظر می‌تواند استفاده از چارچوب‌های شناخته‌شده جهانی مانند GRI، SASB یا TCFD را برای گزارش CSR تشویق یا الزامی کند. این چارچوب‌ها ذاتاً بر ارائه اطلاعات ساختاریافته و قابل مقایسه تمرکز دارند که به طور غیرمستقیم خوانایی را بهبود می‌بخشد.

نظارت بر همبستگی CSR و عملکرد مالی: با تحلیل داده‌های بزرگ، نهاد ناظر می‌تواند شرکت‌هایی را که سطح CSR بسیار بالایی گزارش می‌کنند اما عملکرد مالی آن‌ها نشان‌دهنده عدم تأثیر مثبت است، شناسایی کند. این نشان می‌دهد که خوانایی گزارش CSR احتمالاً صرفاً ابزاری برای فریب بوده است و مستلزم نظارت دقیق‌تر است.

منابع

- ✓ بذرافشان، وجیهه، بذرافشان، آمنه، صالحی، مهدی، (۱۳۹۷)، بررسی تأثیر خودشیفتگی مدیران بر کیفیت گزارشگری مالی، بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۲۵، شماره ۴، صص ۴۵۷-۴۷۸.
- ✓ سرهنگی، حجت، ابراهیمی، سعید، یاری ابهری، حمیدالله، (۱۳۹۳)، بررسی اثر پیچیدگی گزارشگری مالی بر رفتار معاملاتی سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه ایران، فصلنامه بورس اوراق بهادار، سال هفتم، شماره ۲۷، صص ۵۹-۷۸.
- ✓ نمازی، محمد، حاجیها زهره، چناری بوکت، حسن، (۱۳۹۶)، تأثیر ساختار سررسید بدهی بر مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی، پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابرسی، سال نهم، شماره ۳۴، صص ۱-۳۰.

- ✓ Barnea. A.. Ronen. J. and Sadan. S. (1976), Classificatory smoothing of income with extraordinary items Accounting Review, Vol. S I, pp. 1 10-122.
- ✓ Be yer , A. and Shiridhar (2006) " Effects of Multiple Clients on Audit Reports' Journal of Accounting research , pp 29-51.
- ✓ Carcello , J.V.,R.H. Hermanson. and N.T.McGrath (1992)"Audit Quality Attributes: The Perceptions of Audit Partners , Preparers , and Financial Statement Users" Auditing: Journal of Practice and Theory , Vol.11,No.1 , pp. 1-15.
- ✓ Dechow P.M., R.G.Sloan, A.P.Sweeney,1995, Detecting of earnings management, Journal of accounting review, Vol. 70, no. 2, April 1995, PP: 193-225
- ✓ Dechow, M.P. & Dichev, D. (2002). The quality of accruals and earnings: The role of accruals estimation errors. Accounting Review, 77(Supplement), 35-59.
- ✓ Zweigenhaft, R.L. (1977). The empirical study of signature size. Social Behavior and Personality, 5(1), 177-185.